

Štórski ŽELEZAR

LETO XXIV

1986

JANUAR

Št. 1

GLASILO DELAVCEV DELOVNE ORGANIZACIJE ŽELEZARNE ŠTÓRE

DELO ZVEZE KOMUNISTOV ŽELEZARNE ŠTÓRE V LETU 1986

Obdobje, v katerem se nahajamo, nam nakazuje vso resnost gospodarskih odločitev in povezanost vseh sil, tako strokovnih kot družbeno-političnih, za dosego čim boljšega poslovnega rezultata in s tem tudi večji osebni in družbeni standard.

Gospodarske razmere nas silijo, da v vsakem TOZD/DS na vsakem delovnem mestu spodbujamo kakovostne dejavnike gospodarjenja. Na vsakem delovnem mestu bo potrebno delati bolje in več. V zvezi s tem smo tudi na prvi seji novoizvoljenega predsedstva Akcijske konference ZK ŽŠ sprejeli program dela za obdobje 85/86.

Vsi smo siti tolikšnega govorjenja, lepega pisanja in praznih obljub. Zato bomo komunisti v tem obdobju svojo dejavnost usmerili v konkretne zadeve, ki so nam vsem poznane in ne pomenijo nič drugega kot to, da se dosledno držimo določil samoupravnih aktov, npr. delovna in tehnološka disciplina na vseh nivojih, pri službah pa učinkovitost dela – ukrepov, izpeljava in soodgovornost pri družbenih dogovorih in samoupravnih sporazumih ter družbenih akcijah, predvsem tistih, ki imajo moralno oz. materialno obveznost.

Nadalje bomo vztrajali, da vse razvojno pogojene investicije, ki se izvajajo in se bodo, moramo izvajati v čim večji meri sami s svojimi obstoječimi proizvodnimi kapacitetami, z lastnim znanjem in izkušnjami. Na vseh nivojih, predvsem pa med člani ZK, bomo poostriili osebno odgovornost za posledice nepravilnih odločitev. Lažna solidarnost, ki je prisotna tudi med člani ZK, med vodilnimi in tudi med TOZD/DS, ne sodi v kolektiv, ki bi želel biti poslovno uspešen in socialno in politično dobro organiziran. Nas železarje že po tradiciji odlikuje določena mera robatosi, poštenosti in realnosti. Ravno v tem obdobju, ko smo na zaključku poslovnega leta in ob sprejemu srednjeročnih usmeritev od 1986.–1990. leta, potrebujemo veliko več odlik, sposobnosti, znanja, delovnosti in pravilne organiziranosti, ki so pogoj za nadaljnjo perspektivo našega razvoja. Učinkovitost TOZD/DS je dostikrat omejena in ovirana ravno zaradi svojih pomanjkljivosti v organiziranosti. Premajhno učinkovitost in preveliko izgubo časa v raznem dogovarjanju občutimo mi delavci – komunisti v TOZD/DS. Člani ZK in odgovorne osebe so dolžni skrbeti za optimalne zaloge in s tem tudi za maksimalno izkoriščenost lastnega kapitala, pri tem pa moramo paziti, da se sredstva ne prelivajo iz dejavnosti v dejavnost za že vnaprej nerentabilne proizvode. Velik poudarek smo v svojih usmeritvah dali tudi inventivni dejavnosti, saj člani ZK, predvsem pa poslovodni delavci in strokovne službe, morajo biti pobudniki in soustvarjalci razvojno invetivne dejavnosti.

Ob vsem tem je potrebno voditi pravilno kadrovsko politiko in omogočiti spodbudnim kadrom ustrezno delovno mesto in ustrezno nagajevanje, predvsem kadrom, ki so se v Železarni Štore že potrdili. Iz tega razloga je potrebno izdelati ustrezne kriterije nagajevanja po delu in rezultatih dela.

Vsi člani ZK, predvsem pa odgovorni delavci, morajo dosledno skrbeti za izvajanje akcijskih programov za dosego čim boljših rezultatov poslovanja in vztrajati na kvaliteti proizvodov ter se dosledno držati dobavnih rokov.

Vsi vemo, da še imamo določene rezerve v porabi delovnega časa in prihaja čas, ko bomo morali te zadeve razčistiti. Kot nam je znana zgodovinska vloga ZK v Jugoslaviji, moramo člani ZK skrbeti in biti nosilci idej samoupravljanja ter skrbeti za dosledno izvajanje Zakona o združenem delu in ustave. OO ZK TOZD/DS so se dolžne vključiti v obravnavo kongresnih dokumentov ZKS in ZKJ.

Hkrati ugotavljamo, da smo vse premalo naredili na obnavljanju članstva, predvsem iz vrst ZSMS in delavcev iz neposredne proizvodnje. Vzroki za tako stanje so predvsem v neučinkovitosti OO ZK in neaktivnosti posameznih članov ZK. Tudi sama organiziranost ZK je takšna, da je preveč razdrobljena in so OO ZK prepuščene preveč same sebi, občin-

ski komite ZK pa tudi ni odigral takšne vloge, kot bi moral. V času zaostrenih gospodarskih pogojev, ki vladajo v svetu in pri nas, moramo komunisti posebej aktivno delovati v SLO in DS.

Iz vseh teh smernic dela ZK je razvidno, da se bomo v obdobju 85/86 ukvarjali predvsem z reševanjem naše notranje problematike in našo učinkovitostjo pri tem reševanju.

Ne smemo pa pozabiti dejstva, da bomo krepili sodelovanje med vsemi DPO in bomo z skupnimi močmi reševali zadane naloge. Sleherni komunist se mora zavedati, da ni naloge, ki bi lahko šla mimo člana ZK.

Božiček Bojan

Droben zapis z neke konference

Lani, 20. decembra, smo imeli borci štorskega združenja Zveze borcev NOV letno delovno in volilno konferenco.

Štórsko združenje ima v svoji sestavi bivše borke in borce treh krajevnih skupnosti, in sicer Štore, Teharje in Svetina. Vseh nas je 152. Še kar lepo število, vendar je večji del že prekoračil 60 let, imajo težave z ljubim zdravljem, pa so kljub temu še vedno aktivni v raznih društvi in organizacijah krajevnih skupnosti.

Malce smo bili v skrbeh, ali bodo prišli na konferenco naši nekdanji borci, ali se jih bo dovolj nabralo, kajti zimski čas, sneg in mraz marsikomu ne bodo dovolili na pot, zlasti s Svetine. Pa je bila skrb odveč. Polna dvorana prijaznih štorskih gasilcev je pričala o resnosti borcev, ki so z zanimanjem poslušali skrbno pripravljena poročila pa tudi aktivno in kritično sodelovali v razpravi.

Lansko leto, je bilo za nas, štorske borce, pestro, zanimivo in za odobor delavno. Imeli smo pet vedno sklepčnih sej in tudi nekaj »letečih« sestankov, na katerih smo obravnavali tekočo problematiko, sprejemali nove naloge in preverjali izvršena dela. Ena najbolj perečih, pa vendar dobro opravljenih, nalog je bila obiskovanje socialno ogroženih, starejših in bolnih članov našega združenja. Žal teh ni malo.

Boleče je zvenela diskusija, da tisti, ki so bili leta vojne v taboriščih, v izgnanstvu, nimajo zato pravih priznanj, kljub trpljenju, niti priznave, niti olajšav zdravstvenih uslug. Kako pomagati tem ljudem, sploh sedaj na stara leta?

Dogovorili smo se, da tistim starejšim, težjim bolnikom pomagamo tudi s povezavo z našim Zdravstvenim domom v Štorah. Take težje obolenje bodo obiskovale patronažne sestre, po potrebi tudi zdravnik. Lepo so zvenele ohrabrujoče besede vodje Zdravstvenega doma v Štorah, Dr. Hrušvarja. Borcem moramo pomagati, ne samo z zdravili, pač pa tudi z lepo vzpodbudno besedo, ki velikokrat bolniku veliko pomeni.

In res, kar je v Štorah Dr. Hrušvar, imamo borci redne, letne sistemske preglede.

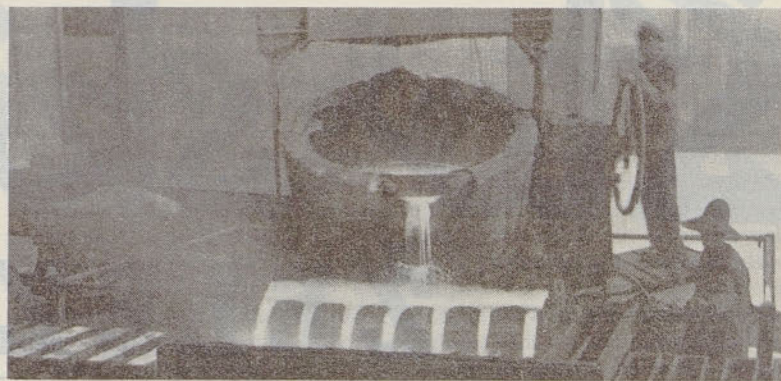
Nizke, skorajda sramotne pokojnine za desetletja naporenega dela ogrožajo delavca. Pa podelimo delavcu – borcu skromno priznavalnino, krijemo razliko? Ali ni to socialna pomoč? Mar ne bi bilo pravičnejše, poštenje, da delavcu – borcu damo pokojnino, dostojno njegovemu minulemu, opravljenemu delu? Tako so modrovali borci, kritično in pošteno.

Novoizvoljeni odbor se je že sestel. Štórsko združenje Zveze borcev bo nekaj naslednjih let vodil Milko Starc, dipl. ing. Kdo ga ne pozna! Pričel je med delavci v Železarni, med krajanji in borci. Program dela za leto 1986 je skorajda zahteven. Ne glede na to, da smo borci malce že v letih, ga bomo sigurno izpeljali. Tudi lani smo ga. Ko bi le tudi tisti, ki nam stalno govore kaj, kako in kaj moramo, svoje naloge vestno izpolnjevali, bi verjetno bilo drugače. Tudi na ta račun neresnosti in nepravilnosti je bilo dovolj vroče debate in razprave.

Morda še na koncu: vsem res prav vsem smo poslali vabila na našo letno konferenco. Samo eden pa se je opravičil. Razen predstavnika Zdravstvenega doma in ObO ZZB NOV niso smatrali za potrebno, da bi prišli in tudi v razpravi sodelovali.

Toliko, samo bežen pogled na neko konferenco!

PROUČEVANJE BENIFICIRANIH DELOVNIH MEST V SOZD SŽ

Po ustavi imamo pravico do varnih in humanih pogojev dela, pravica in dolžnost vseh delavcev v organizacijah združenega dela pa je skrb za nenehno izboljševanje in humanizacijo dela.

Eden od izjemnih in skrajnih ukrepov v celovitem varstvu delavcev je beneficirana delovna doba oziroma zavarovalna doba s povečanjem. Uvedena je za delavce, ki je njihovo delo posebno težko in za zdravje škodljivo, ali za tiste delavce, ki po določenih letih starosti ne morejo več uspešno opravljati svoje poklicne dejavnosti.

»Toda beneficirana delovna doba, kakor navadno rečemo zavarovalni dobi s povečanjem, ni nobena dobrina. Pomeni namreč, da je delo na delovnem mestu tolikanj škodljivo, da ga ne bi mogli opravljati polno delovno dobo 35 oziroma 40 let. Beneficirana delovna doba je v resnici zadnji ukrep, ko smo vse druge realne možnosti že izčrpali: **ko ne pomaga niti poseben izbor in prilagajanje delavcev, niti uvedba posebnih oblik delovnega časa, odmorov, dodatnih dopustov in rotacij in ko ni tehničnih in ekonomskih pogojev za ergonomsko preureditev dela.**«¹

Kaj od vsega tega smo v obdobju petnajstih let v Slovenskih železarnah uspeli spremeniti in s tem zmanjšati ali odpraviti škodljiv vpliv dela in delovnega okolja na človekovo počutje in zdravje?

Odgovor na to vprašanje bodo prinesle strokovne analize beneficiranih delovnih mest (analize bodo razširjene na vsa tipična delovna mesta) in negativnih kazalcev zdravja. Na tem delajo naši strokovnjaki v sodelovanju s strokovnjaki iz obratnih ambulant železarn.

Pomembno pa je tudi, da se uredi dokumentacija na področju benefikacije.

Analize potekajo po metodologiji za izdelavo strokovne dokumentacije, ki mora biti predložena zahtevi za določitev delovnega mesta, na katerem se zavarovalna doba šteje s povečanjem (Uradni list SFRJ št. 7/76) in jo je predpisala Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji. Strokovne podlage za izdelavo elaborata so delo prof. dr. Janka Sušnika. Elaborati delovnih mest pa morajo biti po sklepu skupščine Spiz izdelani do junija 1986.

OČENJEVANJE IN MERSKE ANALIZE DELOVNIH MEST

Osnovne podatke o delovnih mestih pridobivamo z ocenjevalno analizo oziroma metodo proučevanja delovnega mesta. V ekipi so vključeni štirje strokovnjaki, ki vsak iz svojega zornega kota ocenjuje delovno mesto. To so:

- fiziolog, zdravnik medicine dela, ki oceni delovno mesto z vidika zdravstvene obremenjenosti in ogroženosti človeka v delovnem okolju, po karakteristikah, kot so na primer: obremenitve rok in nog, težko dinamično delo, vid, sluh ipd.

- psiholog oceni psihične obremenjenosti in zahteve delovnega mesta po karakteristikah, ki so med drugimi: potrebna budnost pri delu, vztrajnost, ustvarjalnost itd.

- ekolog ocenjuje ekološke obremenitve, na primer: hrup, vibracije, razsvetljava, prašnost, razna sevanja, tveganja pred nesrečami pri delu itd. in

- tehnolog (lahko tudi vodja, delovodja), to je delavec opazovanega TOZD, ki dejansko pozna delovna mesta in ocenjuje, s kakšnimi objekti delavec dela (tekoči, čvrsti, umazani, lahko je to informacija o delu, o ljudeh itd.), ocenjuje sredstva, ki jih delavec pri delu uporablja, delovni prostor, kakšna je organizacija dela, načini vodenja itd.

Ocenjevalne analize delovnega mesta nastajajo s pomočjo priročnika, ki zajema 377 različnih karakteristik, ki se ocenjujejo po določenih »ključih«. Teh je pet (5) in omogočajo stopnjevanje karakteristik: če nastopajo, kakšna je intenzivnost, važnost, pogostost in trajanje.

Kjer kaj posebej izstopa ali pa bi lahko bila ocena sporna, predlaga ekipa meritve določenih karakteristik. To pa je že **merska analiza** delovnega mesta, ki je zmeraj usmerjena na posamezno značilnost delovnega mesta in se izvaja s pomočjo raznih znanstvenih instrumentov.

Proučevanje dela po navedenih metodah se odvija v vseh treh (3) železarnah v SOZD, kjer imamo okrog 500 beneficiranih delovnih mest. Ocenjevalne analize so bile končane v juniju 1985, sledile jim bodo merske analize, ki bodo narejene do marca 1986.

Pomembno je to, da so ekipe analiz sestavljene iz domačih strokovnjakov, saj:

- smo s tem usposobili lastne strokovnjake, ki bodo tudi v bodoče proučevali delovna mesta v svojih delovnih okoljih in sodelovali pri iz-

boljšavi obstoječih delovnih mest ter pri načrtovanju novogradenj in tehnologij;

- na ta način je delo povezano s precej manjšimi stroški, kot bi jih imeli v sodelovanju z zunanjimi institucijami, čeprav bomo prisiljeni nabaviti nekatere instrumente, ki pa bodo trajnega pomena.

VEČNAMENSKOST ANALIZ

Z omenjenimi analizami dobimo podatke o delu oziroma delovnih mestih, ki so nujno potrebni za:

1. načrtovano humanizacijo dela (prilagajanje dela človeku, izboljšanje pogojev dela za bolj zdravo in varnejše delo);
2. celovitejše varstvo delavcev:
 - pri preventivnih in obdobjnih zdravniških pregledih,
 - pri zaposlovanju delovnih invalidov,
 - pri ugotavljanju upravičenosti do benefikacije;
3. kadrovske dejavnosti: so osnova za:
 - za izdelavo razvida del in nalog,
 - za ustrezno zaposlovanje in prerazporejanje delavcev (pravi človek na pravo mesto),
 - pri samem načrtovanju izobraževalnih programov (za izobraževanje, usposabljanje, izpopolnjevanje);
4. sistem nagrajevanja. Podatki iz analiz so ena izmed osnov vrednotenja dela.

NEGATIVNI KAZALCI ZDRAVJA KOT POKAZATELJ PORUŠENEGA RAVNOTEŽJA MED ČLOVEKOM IN OKOLJEM

»Človek je z okoljem, v katerem živi, dela in biva, v nenehnem dinamičnem ravnesju. Več kot je škodljivosti in hujše kot so, bolj se aktivira človekova reaktivnost. Če škodljivosti prevladajo nad človekovo reaktivnostjo bodisi po intenziteti, bodisi zaradi padca reaktivnosti, pride do porušitve dinamičnega ravnesja med okoljem in človekom. Ljudje postanejo utrujeni, nezadovoljni, iščejo druga dela (fluktuacija), iščejo »predah« v odsotnosti z dela (stalež), zbolijo (morbidity), zmanjša se njihova delovna zmogljivost (invalidnost) ali celo umrejo (mortaliteta). Vse te pojave, ki so posledica porušenega odnosa med človekom in okoljem, imenujemo s skupnim izrazom »negativni kazalci zdravja«. Z njimi se ukvarjajo različne stroke, predvsem pa medicina dela. Spremljamo pogostost njihovega pojavljanja in trajanja.

Napačno bi bilo misliti, da je le delovno okolje škodljivo za človeka, pa tudi čas, ko je človek izpostavljen vplivom delovnega okolja, je vse manjši. Pomembno je tudi to, da s predhodnimi zdravstvenimi pregledi izbiramo tiste ljudi, ki imajo za določena dela večjo specifično reaktivnost, z obdobjnimi pregledi pa ugotavljamo, kaj storiti, da bo človek še naprej živel v harmoniji z okoljem.

Povsem nemogoče je, da bi s sedanjim znanjem in razpoložljivimi sredstvi omogočili povsem varno delo. Dostikrat sicer to uspe, za neuspešnost pa obstajajo objektivni in subjektivni faktorji.«²

Strokovnjaki – zdravniki medicine dela iz obratnih ambulant Slovenskih železarn bodo prikazali negativne kazalce zdravja za delavce, ki delajo oziroma so delali na beneficiranih delovnih mestih. Za primerjalno skupino bodo vzeli ustrezno skupino v panogi črne metalurgije in kovinske predelave v regiji in republiki za obdobje nekaj let nazaj. Pri tem bodo upoštevali mnogovzročnost negativnih kazalcev zdravja. Ugotovljeno je že okrog 50 dejavnikov, ki vplivajo nanje in jih združujejo v nekaj skupin: značilnosti delavca, delovnega mesta, širšega okolja in varstva pri delu.

Prikazana bo ocena delazmožnosti, poklicne bolezni in bolezni v zvezi z delom na podlagi preventivnega in obdobjnega zdravniškega pregleda za določeno obdobje.

Namen vseh teh prizadevanj v SOZD Slovenske železarne lahko izrazimo v enem stavku: Prilagoditi delo človeku in človeka delu.

Viri:

¹ prof. dr. Janko Sušnik: Beneficirani delovni dobi na rob, neobjavljen tekst

² mag. dr. Marjan Hrušovar: Negativni kazalci zdravja kot pokazatelj porušenega ravnotežja med človekom in okoljem, neobjavljen tekst

dr. Boris Matovinovič, specialist medicine dela: Analiza časne odsotnosti z dela zaradi bolezni, poškodb in nege v Železarni Ravne v letu 1982, Ravne, junij 1983, KZD

Razširjena letna seja KS OO ZSMS ŽŠ

V sredo, 4. 12. 1985, je bila v Domu železarjev na Teharjah razširjena letna seja KS OO ZSMS Železarna Štore, kateri so poleg mladih prisostvovali še predsednik konference OO ZS, tovariši Franulič, predstavniki OK ZSMS Celje: Duško Kos, Anka Vetrh in Mirko Poj ter podpredsednik sveta SOZD ZSMS Slovenske železarne, tov. Jaš Slivo. Na seji smo obravnavali delo mladine v preteklem mandatnem obdobju, sprejeli program dela za naslednje mandatno obdobje in izvolili novo vodstvo KS ZSMS Železarna Štore.

Poročilo o delu KS ZSMS je podala predsednica KS tov. Mulej Nevenka in poudarila, da živimo v obdobju izostrenih pogojev gospodarjenja tako v naši DO kot v širši družbeni skupnosti. Pri poslovanju so se pojavljali problemi pri oskrbi z repromateriali in surovinami, stalno višanje cen vhodnih enot, problemi v energetiki, visoka inflacija, rast cen. Vseskozi smo se srečevali s problemi v Elektroplavžu in v Livarni II in nazadnje v Tovarni traktorjev.

Stalna in neustavljiva rast cen je povzročila padec življenjske ravni in osebni dohodki mnogim ne zagotavljajo več socialne in materialne varnosti. Prav o nagrajevanju smo mladi večkrat spregovorili na svojih sejah. Zavzemamo se za nagrajevanje po delu, kar pa je možno doseči le s kvalitetnim delom in pravim odnosom do dela vsakega posameznika. Menimo, da vse preveč težimo k uravnilovki, namesto da bi se do nje oddaljevali. Zavzemamo se za poenostavitev celotnega sistema, saj imamo še vse preveč raznih dodatkov, osnova pa je nizka, kar najbolj okusijo na svoji koži upokojeanci. Na področju letovanja smo imeli pripombe na naš pravilnik glede točkovnega sistema. Menimo, da ne moremo pridobiti možnosti letovanja v glavni sezoni, to je v mesecu juliju in avgusta. Potrebno bi bilo razmisliti o možnostih za razširitev kapacitet na Kopah in dokončni ureditvi Raba. Vemo pa, da se pri mladih ljudeh v veliki meri pojavljajo stanovanjski problemi, tako mladih družin kot posameznikov. Zavzemamo se predvsem za način gradnje, ki bi bil za mlade lažje dostopen. S tem imam v mislih način zadržne gradnje. Po pravilniku imamo mladi zelo malo možnosti za pridobitev kreditov pri individualni gradnji, saj se kot merilo upošteva delovna doba. Seveda ni veliko bolje pri pridobitvi družbenega stanovanja. Kljub novo-sprejeti lestvici so soudeležbe za nova stanovanja izredno velike.

Ob tem smo se mladi vključili v obravnavo poslovanja naše DO kot tudi sozda SŽ. Imeli smo pripombe na Delegatov poročevalec. Lahko

rečemo, da je bilo veliko naših predlogov upoštevanih.

Eden ključnih problemov mladih je zaposlovanje in izobraževanje. Zavedamo se, da so za boljše, kvalitetno delo potrebni tudi boljši, kvalitetnejši kadri in pa zaposlovanje teh kadrov na pravo delovno mesto. Mladi menimo, da je potrebno izobraževanje vseh zaposlenih; pri tem pa naj imajo vsi enake pogoje, saj se dogaja, da tisti s V. in VI. stopnjo prej dobijo možnosti študija kot pa tisti, ki imajo le poklicno ali pa celo osnovno-šolsko izobrazbo. Stipendistom ob delu oz. vsem zaposlenim, ki študirajo na lastno voljo, je potrebno zagotoviti možnost ali samo dopoldanskega dela v času študija, ali pa mu omogočiti odsotnost v popoldanskem času, ko se predavanja ali pa izpiti. Seveda pa je treba te kadre pozneje tudi pravilno zaposliti oziroma razporediti po tozdih glede na potrebe. Prav tako pa se zavedamo, da je za čim boljše in kvalitetno delo mladinskih aktivistov potrebno izobraževanje. Pri tem smo za oblike izobraževanja izbirali predvsem seminarje, okrogle mize, politične šole, bodisi internega značaja kot tudi širše. Udeleževali smo se tudi seminarjev, političnih šol, ki jih je organizirala komisija, za IPD pri OK ZSMS Celje, SOZD SŽ in druge DPO v okviru DO in širše. Zavedamo se, da je za dobro delo potrebna organiziranost in informiranje. V preteklem mandatnem obdobju smo si prizadevali, da bi v mladinske vrste vključili čim več mladih. S pomočjo predstavnikov sindikata in ZK TOZD/DS smo ponovno aktivirali delo v več OO ZSMS, ki so bodisi nehale aktivno delovati ali pa mladinske organizacije v TOZD/DS sploh ni bilo. Tako so ponovno oživele OO ZSMS v tozdih Jeklarna, Valjarna I, DS komerciala, DS kadri in sedaj še Livarna II. Tako imamo aktivnih 19 OO ZSMS. Zavedamo pa se, da je potrebno mlade pridobiti ob vstopu v DO, jih seznaniti z delom mladine in usmeriti v njihovo osnovno mladinsko organizacijo. Za informacije in povratne informacije so bile organizirane seje KS OO ZSMS DO. V letošnjem letu smo imeli 17 rednih sej, kjer smo se dogovarjali o delu, problemih in izmenjavi izkušenj OO ZSMS v tozdih/DS. Posamezne OO ZSMS so se povezale z OO ZSMS iz drugih DO. Organizirana so bila razna športna in družabna srečanja, kjer smo si mladi izmenjali izkušnje (predvsem delovne) spregovorili o problemih, ki tarejo mlado generacijo in načinu reševanja le-teh. Na nivoju KS OO ZSMS smo se mladi povezali z mladinci iz Rogaske Slatine, kar pa v letošnjem letu ni prav zaživel. Skupaj s sindikatom smo obiskali mladince

DO IMR Rakovica, s katerimi smo že prej sodelovali. Tako si je avtobus predstavnikov naše DO ogledal proizvodnjo DO IMR. Mladinske delovne akcije predstavljajo eno najbolj množičnih dejavnosti ZSMS. Zavzemamo se za potrebne delovne akcije in ne za akcije zaradi akcije.

V letošnjem letu smo mladi v okviru sozda Slovenskih železarn organizirali brigado mladih sozda SŽ, ki je pomagala pri investicijskih delih nove jeklarne na Jesenih. Delo brigade je bilo pozitivno ocenjeno, zato je naš sklep, da tudi nadalje podpiramo takšne akcije in da mladi v okviru sozda tudi nadalje organiziramo svojo, to je interventno brigado, ki bi delala na deloviščih sozda. MDB Cvetka Jerin, katere pokrovitelj je naša DO, se je letošnje leto udeležila republiška MDA na Otoku mladosti. OO ZSMS v tozd/DS so organizirale nekaj internih delovnih akcij, predvsem čiščenje okolja tozd/DS. Klub brigadirjev je organiziral delovno akcijo na Tratni, organizirali smo tudi ogled naše DO brigadirjem MDA Cvetka Jerin in se udeležili skupno delovne akcije ob dnevu brigadirjev. Mladi v okviru sozda pa smo poleg organiziranja delovne akcije redno spregovorili o poslovanju sozda, delu mladine v okviru sozda. Udeležili smo se srečanja mladih sozda SŽ, ki je bilo v Kropi. V septembru se je avtobus mladih v okviru sozda udeležil srečanja mladih jugoslovanskih železarn, ki je bilo na Igmanu. Iz naše DO se je srečanja udeležilo 13 mladincev. Kot nekaj let nazaj smo tudi v letošnjem letu organizirali mladinski izlet. Letos je bil to 3-dnevni izlet na Kornate. Družbena samozaščita se lahko uveljavi le kot množična dejavnost delovnih ljudi in občanov. Mladina kot politična organizacija je aktivno vključena pri izdelavi obrambnih načrtov tozda/DS in na nivoju DO. V vsakem odboru za SLO in DS deluje tudi predsednik mladine v tozdu/DS. Naša ekipa se je udeležila kviza na temo »Tito – revolucija –

mir« in dostojno zastopala našo DO. Prav tako smo se udeležili pohoda po poteh XIV. divizije. Stafeto mladosti pa smo letos sprejeli mladinci tako v Štore I kot Štore II. Pri tem smo sodelovali z mladinci SKSMS KS in osnovnima šolama Štore ter Kompole. Ob mesecu mladosti je bilo organiziranih tudi več športnih srečanj.

Zavedati se moramo, da se v mladinski organizaciji ne združujemo zaradi teh ali onih značilnosti, temveč predvsem zato, ker ima zaposlena mladina, kljub velikim notranjim, razlikam, vendarle zelo pomembne skupne značilnosti in cilje, ki naj bi jih v okviru mladinske organizacije reševali. Ob koncu svojega poročila se je Mulejeva zahvalila za stalno podporo članov KPO in za dobro sodelovanje z OK ZSMS Celje. Poudarila je tudi sodelovanje s sindikatom in ZK, kar pričajo skupne akcije, za kar se je zahvalila in izrazila željo po takšnem sodelovanju tudi nadalje.

Po poročilu Mulejeve so sledila poročila osnovnih organizacij, kadrovske komisije in kluba brigadirjev.

Sprejeli smo tudi program dela za naslednje mandatno obdobje, kjer čaka mladinsko organizacijo še veliko dela, saj bo prihodnje leto 12. kongres ZSMS v Krškem in pa volitve, kjer naj bi ZSMS kot enakovredna družbenopolitična organizacija odigrala svojo vlogo. Podali smo še razrešnico dosedanjemu vodstvu KS OO ZSMS Železarna Štore in izvolili novo vodstvo: predsednika tovariša Hribernika Ivana in sekretarja tov. Javerška Branka.

Na koncu so bila podeljena priznanja in nagrade najzaslužnejšim mladincem in vsem, ki so pomagali pri delu KS OO ZSMS Železarna Štore in so si to zaslužili. Še posebno zahvala pa je bila izrečena dosedanjim predsednici KK OO ZSMS, tovarišici Mulej Nevenki, za njeno požrtvovalno delo tako pri KS ZSMS kot v okviru sozda.

Javeršek Branko

TEHNIČNI KROŽEK

Na predmetni stopnji je eden izmed najustvarjalnejših TEHNIČNI KROŽEK, ki ga obiskujem vsako sredo po pouku.

Tehnični krožek vodi tovarišica Rumpf Cvetka. Učilnica je opremljena z raznimi stroji, od katerih največ uporabljamo brusilni in vrtni stroj. V omari shranjujemo razno orodje, delovne mize pa so priležne za tehnični pouk.

Kljub kar dobri opremljenosti učilnice pa bi naš krožek ne bil tako uspešen brez tovarišice, ki ima izreden smisel za tehnično delo in veselje z nami, ki želimo ustvariti kar največ. Pri tem si pomagamo tudi z načrti, ki jih tovarišica shranjuje v posebni omari. Nekateri se poslužujemo tudi TIM, včasih pa je dobrodošel tudi nasvet očeta ali starega očeta. V glavnem oblikujemo izdelke iz lesa, od katerih se mi je posebno posrečil čoln. Pričeli smo z enostavnimi oblikami, zdaj pa prehajamo na zahtevnejše.

Zadovoljen sem, če tovarišica oceni, da je moj izdelek primeren za razstavo ob koncu šolskega leta.

Žohar Gregor, 6.a
COŠ Štore

SKUPŠČINA AKTIVA INVALIDOV

Po treh letih premora je 8. novembra v Kulturnem domu v Štorah zasedal aktiv invalidov, ki združuje invalide železarne in krajevne skupnosti Štore. Zbralo se jih je 180, kot gostje pa še predstavniki občinskega društva invalidov tov. Pregelj, predsednik Sveta skupščine KS Ladi Žohar, predstavnik železarne Franc Zelič, uslužbenka SPIZ Celje Milica Plank in mr. dr. Hrušovar Marjan iz ZP Štore. Prisotni so poslušali poročila predsednika aktiva Srečka Janžekoviča, aktivne socialne delavke Marije Lamut ter izvajanja tovariša Preglja, predstavnika aktiva invalidov Železarne Ravne, referenta za rekreacijo domačega aktiva tovariša Lubeja in drugih.

Dr. Hrušovar je prisotnim prikazal najpogostejša obolenja današnjega časa v sozdu SZ in v Železarni Štore. Povedal je, da je največ invalidov v starosti 45 let in z delovno dobo od 11–20 let, najpogostejši vzroki za invalidnost pa so boleznj živčevja, nesreče pri delu, boleznj ožilja in srca. Dobro bi bilo, da bi invalidi opozarjali zdrave ljudi pred nevarnostmi, treba je posvetiti večjo skrb zdravi prehrani, da gibanje in rekreacija pomagata zdravju, pa sploh ni potrebno posebej poudarjati. Dr. Hrušovar je v nadaljevanju odgovarjal na številna vprašanja invalidov.

V Železarni je prav zdaj 256 invalidov, 204 delavci s III. kategorijo invalidnosti in 36 delavcev z II. kategorijo. Vzroki za nastanek invalidnosti so najpogostejše:

- težko fizično delo,
- klimatski pogoji,
- pomanjkljivo upoštevanje predpisov iz varstva pri delu (delavci ne nosijo zaščit. sredstev),
- pomanjkanje bolj dodelane organizacije dela v proizvodnem procesu,
- delovna disciplina,
- izčrpanost (delo doma na kmetiji),
- alkoholizem,
- pomanjkanje sistema rotacije na težjih delih,
- nezadostna preventivna zdravstvena zaščita.

Milica Plank iz SPIZ v Celju je na zboru izčrpno informirala prisotne o raznih spremembah in novostih v zakonodaji, pravicah do strežbe, rehabilitacije, prekvalifikacije, pogojih za pridobitev starostne in invalidske pokojnine itd.

Poročilo socialne delavke železarne, tovarišice Lamutove, prikazuje ključna vprašanja in problematiko invalidov, združenih v aktivu, zato ga v celoti objavljamo:

Od zadnjega občnega zbora je minilo skoraj tri leta, invalidska problematika pa se bistveno ni spremenila, predvsem ne na boljše.

Nova zakonodaja izboljšuje položaj invalidov, v praksi pa zakonske predpise težko uresničujemo.

Z analizami ugotavljamo invalidsko problematiko, in to predvsem številčno, po starosti, kvalifikaciji, obolesti, žarišča za nastanek invalidnosti, v katerih tozdi nastane največ invalidov, itd. Vsi ti podatki so posredovani vodstvom tozdog, delavskemu svetu DO, izvršilnim odborom sindikata v tozdi, vse z željo, da bi se ta problematika obravnavala na širšem nivoju, ker le na ta način lahko pričakujemo pomoč pri reševanju. Na žalost pa ostaja vse bolj želja kot realizacija.

Trenutno je v železarni zaposlenih 256 invalidov, od tega je 204 III. kat., 36 II. kat. ostali so s telesno okvaro. Število se od prejšnjega leta ni spremenilo, čeprav je bilo v tem času okoli 40 invalidov redno upokojenih, ker so pridobili pogoj za upokojeitev. Invalidsko upokojenih je zaradi strogih invalidskih kriterijev vsako leto manj, tako je bilo lani in letos invalidsko upokojenih po 19. Na invalidsko komisijo je letno predstavljeno po okoli 85 delavcev.

Podatki nam kažejo, da je postalo največ invalidov v srednjih letih, to je med 26.–45. letom, in to 166 delavcev, torej v najbolj produktivnih letih. Izobrazbena struktura je nizka, zato je težko izvajati prekvalifikacije.

Vzroki za nastanek invalidnosti v naši delovni organizaciji so številni in često medsebojno pogojeni oz. povezani, in sicer:

- še vedno je prisotno težko fizično delo,
- klimatski pogoji (visoke temperature, zaprašenost, ropot ipd.),
- pomanjkljivo upoštevanje predpisov iz varstva pri delu – ne nosijo zaščitnih sredstev,
- pomanjkanje bolj dodelane organizacije dela v proizvodnem procesu,
- delovna disciplina,
- izčrpanost – delo doma na kmetiji in v DO,
- alkoholizem,
- pomanjkanje sistema rotacije na težjih delih,
- nezadostna preventivna zdravstvena zaščita delavca, itd.

Razen naštetih je še cela vrsta drugih vplivov objektivne in subjektivne narave, ki v določenem obsegu vplivajo na invalidnost.

(Nadaljevanje na 5. strani)

Dušan Srebotnjak razstavljal v Dobrni

V ponedeljek, 11. nov. 1985 je bila v avli novega hotela v Dobrni postavljena samostojna razstava slik na steklo člana našega kolektiva, slikarja Dušana Srebotnjaka.

Doslej je skupinsko že razstavljal, največ v okviru likovne sekcije in se udeležil več slikarskih kolonij: razstava v Dobrni pa je njegov prvi samostojni nastop in odločen korak v svet likovne umetnosti, ki se ji je s tem zavestno in neizbrisno zapisal, da bi tudi sam pridal kak biser v zakladnico slovenske umetnosti.

Dušan Srebotnjak je počasi, a vztrajno lomil elementarne prvne nakopičene v njegovem svetu in jih polagoma, a uspešno s svojo vztrajnostjo in prizadevnostjo oblikoval v svojo, le njemu lastno likovno govorico. Ko gledamo danes njegova stekla kot nekakšno prvo zaključeno fazo ciklusa novo nastalih slik na steklo, se nam ni težko povrniti k njegovim tihožitjem in krajinam z njegovih platen, ki so nam na vsaki njegovih prejšnjih razstav zaustavila korak s svojo elementarno formo kompozicije in drzno modernistično paletu sožitja toplih in hladnih barv kot v najvišjem razcvetu fauvizma v začetku tega stoletja.

Pravzaprav bi pozoren opazovalec njegovih olj moral že prej zaslutiti njegova stekla pokazana na tej razstavi, saj se danes, ko jih je javno razgrnil, zdijo Srebotnjakovo logično nadaljevanje in napredek njegovega slikarstva in palete. Ta njegov stekleni opus še daleč ne pomeni preskoka nečesa, temveč le kontinuiteto njegovega slikarskega razvoja k hito zastavljenemu cilju. Njegova stekla so potemtakem kot sinteza zavestnega in prehojenega in izziv hotenja, ki zavzetemu umetniku ne dovoljuje mirnega sna.

Komur je bilo dano spremljati in opazovati Srebotnjakov stekleni opus od zametkov nastajanja do končne slike, bi lahko ob bok prvih nekaj slik drzno postavili katero njegovih prejšnjih olj. Dušan je bil takoj prepoznan. Na njegovih stiliziranih cvetovih brez prašnikov v vazi, kot sklesani iz težkega kamnitega bloka, smo zaslutili čmrlja in začutili vonj sladkega nektarja. Temnozelen travnik njegove krajine ni posejan z neštetimi cvetovi, a gledalec jih naj le poišče – livada jih je prepolna. Toda bolj ko se oddaljujemo od Srebotnjakovih prvih slik na steklu k zadnjim tega opusa, bolj nam hoče zdaj pokazati cvet ali krajino v vseh podrobnostih, čeprav so bile prej prav tako prepoznane, ko jih paleta ni jasno izoblikovala. To je neizbežna usoda slehernega ustvarjalca in ni ga, ki bi ji ušel. Kot da v življenju ni druge poti od te, da se k elementarnosti in preprostosti, od koder smo začeli, lahko povrnemo le preko zapletenih ovir in višjih sfer.

Dušan Srebotnjak pa kljub mikavnosti novih spoznanj na našo srečo ostaja zvest svojemu slikarskemu svetu in se vseh poizkusov, ki bi ga utegnili spraviti iz začrtane poti, spretno in vztrajno izogiba. Ostaja zvest hotenjem in razlagi svojega notranjega in zunanjega sveta. Ko smo pri njegovih prvih platnih kot miniaturnih kolažih pomislili na iracionalnost, kot nenakšen vstop v predmetnost naše vsakdanje potrošnosti, nas njegov opus na steklu vrača v reminiscenco na tradicionalno slikarstvo poetov naše zemlje in domovine, naše velike četvorice slovenskih impresionistov. Ali je to v umetnikovi podzvesti nekakšen strah pred izgnanjem okolja, ki nas obdaja? Danes v industrijskem svetu potrošniške družbe, ko nam pod nogami gnijo korenine prabitnosti na račun lagodnega življenja? In se kot otroci poigravamo z ekološkim ravnotežjem našega planeta? V tem primeru je Srebotnjakovo slikarstvo tudi angažirano, je nekakšen protest ali zoperstavitev tem tokovom. In ali mu bo uspelo s svojo slikarsko poezijo in patriotično paletu krajinarja te tokove vsaj za hipec zaustaviti in se zoperstaviti njihovem razornemu delovanju, bo njegovo delo in trud na polju likovne umetnosti dragocen prispevek svojemu narodu!

Ad astral!

V. Pevcin

ČLOVEK, KI MU GLASBA POMENI ŽIVLJENJE

V tem letu praznuje naš Pihalni orkester »Štorsi železarji« lep jubilej 15. obletnico delovanja pod dirigentsko palico prof. Zupanc Franca.

Uspešnost delovanja orkestra poznamo, tistim, katerim gre zahvala za to pa posvečamo premalo pozornosti. Zato te vrstice namenjam za predstavitev dveh članov Pihalnega orkestra, ki z veliko ljubeznijo igrata v orkestru vseh 15 let s še petimi člani, pred tem pa sta igrala v godbi na pihala, katere aktivnejše delovanje beležimo tudi od leta 1954.

To sta tovariša Medved Ivan in Pavlič Alojz, oba naša dolgoletna sodelavca.

MEDVED IVAN je naš sodelavec, zaposlen v Železarni Štore od 1954. leta. V tem letu je tudi prišel v vrste štorskih godbenikov, katere je najprej vodil dirigent tov. Vodišek. Za njim je strokovno vodstvo prevzel dirigent tov. Karata in še kasneje tov. Berghaus. Po približno petletnem zahtju se je osnoval sedanji Pihalni orkester pod vodstvom prof. Zupanca.

IGRALI STE POD RAZLIČNIMI STROKOVNIMI VODSTVI. KAKŠNE SO BILE RAZLIKE V DELU?

Bile so velike razlike v načinu dela. Najprej smo igrali koračnice in pogrebne pesmi, ker za drugo še nismo bili usposobljeni. Usposabljanje pa je seveda odvisno tudi od strokovnih vodij. Nastopov je bilo sicer veliko, vendar se je kvaliteta rast izboljšala najprej s prihodom tov. Berghausa. Imeli smo že samostojne koncerte.

S prihodom prof. Zupanc Franca se je začelo šele pravo kakovostno strokovno delo z glasbeno vzgojo. Mlajši člani so se morali vpisati v glasbeno šolo, starejši pa smo se sproti usposabljali bodisi na vajah pa tudi v glasbeni šoli.

STE PRED ZAČETKOM DELOVANJA V ŠTORAH IGRALI KJE DRUGJE?

Izhajam iz družine, kjer je bila glasba sestavni in nepogrešljivi del naše družine. Oče nas je že od otroških let navduševal in učil igrati na pihalne instrumente, saj je bil tudi sam ves predan glasbi. V družini smo imeli pravo malo godbo na pihala. Sicer v organiziranih godbah nisem igral, dokler nisem prišel v Štore.

VI IGRATE KLARINET?

Vseskozi igram klarinet, čeprav mi niso tuji tudi ostali pihalni instrumenti. V glasbeni šoli sem se tudi izpopolnjeval in opravil 6 razredov glasbene šole.

POZNANO MI JE, DA STE V GLASBENI ŠOLI TUDI POUČEVALI. Sedem let sem tudi poučeval klarinet, nato sem moral prekiniti zaradi zdravstvenih razlogov.

VELIKO VADITE?

Vsaki dan vsaj eno uro, če mi čas dopušča še več. To je za vsakega instrumentalista potrebno, ker sicer izgubi pridobljeno.

Torej vam glasba pomeni veliko?

Glasba mi pomeni življenje. To je v meni že od otroških let.

GOJITE TRADICIJO, KI STE JO PRINESLI OD DOMA TUDI V SVOJO DRUŽINO?

Obe hčeri igrata klavir. Starejša ima 10 razredov glasbene šole, mlajša pa 6.

V ŠTORSKEM PIHALNEM ORKESTRU SE DOBRO POČUTITE?

Vseskozi sem se, posebno pod vodstvom prof. Zupanca, ki zahteva znanje, ki nam ga tudi sam daje. Brez njega mislim, da ne bi mogel živeti. Imamo dobre tovariške odnose, med godbeniki se počutim mlajšega. Verjemite mi, vsakih vaj komaj čakam.

STE IMELI KAKŠNE POSEBNE OSEBNE USPEHE?

Nekaj solo nastopov, sicer pa je igranje posameznika vezano na ves ansambel, za katerega vsi vemo, da dosega vidne uspehe.

PAVLIČ ALOJZ je v železarni zaposlen od leta 1963. Med godbenike je prišel leta 1956. Takrat je štorsko godbo vodil tov. Berghaus.

TOV. ALOJZ, SI ŽE ZNAL IGRATI NA KAKŠEN INSTRUMENT, KO SI PRIŠEL H GODBI.

Ne, vendar sem se iz želje, da bi se naučil, vključil v godbo na pihala. Pri tov. Berghausu sem se usposabljal 1 leto, takrat je namreč taktirko vihtel on. Najprej sem igral rog, nato F bas. Tudi v novoustanovljenem Pihalnem orkestru sem igral najprej F bas, kasneje pa sem se usmeril na tenor /bariton/, katerega še danes igram.

KAKŠNO RAZLIKO V DELU OB DVEH DIRIGENTIH SI OBČUTILI TI?

Pod vodstvom tov. Berghausa sem se naučil igrati, v sedanjem Pihalnem orkestru pa sem si sproti pridobival znanje. Redno sem obiskoval vaje, tako da nisem zaostajal za ostalimi.

VAJE IMATE DVAKRAT TEDENSKO. DOMA TUDI KAJ IGRAŠ?

Tudi doma dovolj vadim, da grem v korak z mlajšimi, ki so glasbeno bolj izpopolnjeni kot mi starejši.

GLASBA TI POMENI VELIKO, USPEHOV IN LEPIH SPOMINOV NE MANJKA.

Kot član Pihalnega orkestra sem najbolj ponosen na bronasto in srebrno plaketo združenja pihalnih orkestrov Slovenije, kateri smo dobili na tekmovanju pihalnih orkestrov Slovenije. Za največji uspeh pa smatram to, da smo pred kratkim uspeli dobiti nove instrumente.

Tov. Pavliča poznamo ne samo kot sodelavca, kot člana Pihalnega orkestra, marveč tudi kot glasbenika v vrstah narodno-zabavne glasbe. Najraje se spominja doživetij in uspehov pri ansamblu Vikija Ašiča.

ZAKAJ SI PRENEHAL IGRATI V TEM ANSAMBLU?

To so bili že preveliki naporji za mene tudi zaradi potovanja doma in v tujini.

IGRAŠ SEDAJ V KAKŠNEM DRUGEM ANSAMBLU?

Samo priložnostno.

Torej ti ostaja sedaj samo delo v PIHALNEM ORKESTRU, V KATEREM SE VERJETNO DOBRO POČUTIŠ.

Zelo dobro se počutim, saj je pod strokovnim vodstvom prof. Zupanca prijetno delati in tudi medsebojne odnose imamo v redu.

Skozi glasbo je tov. Pavlič doživel že veliko lepega. V nepozabnem spominu mu bo ostalo srečanje s tov. Titom leta 1977. Ansambel Vikija Ašiča je zabaval tov. Tita in njegove goste ob pričakovanju novega leta Na Brdu pri Kranju.

DOVOLI MI, DA POSEŽEM TUDI MALO V ŽIVLJENJE TVOJE DRUŽINE.

Glasba je tudi v moji družini prisotna. Obe hčeri obiskujeta glasbeno šolo. Starejša že tudi igra v Pihalnem orkestru.

OB KRAMLJANJU S TOV. PAVLIČEM IN MEDVEDOM BI LAHKO VSE SKUPAJ STRNILA V ENO MISEL.

GLASBA JIMA POMENI ŽIVLJENJE, ŽIVLJENJE OB GLASBI PA JE LAHKO SAMO LEPO.

Ana T.

SKUPŠČINA AKTIVA INVALIDOV

(Nadaljevanje s 4. strani)

Zaradi invalidnosti se pri posameznikih izraža telesna in duševna prizadetost, ki se medsebojno prepleta in se kaže, ko se mu išče ali nudi ustrezno zaposlitev. Poudariti moram, da pri nekaterih zavarovancih dobivamo tako močno različne zdravstvene omejitve, da je praktično nemožne ustreči zahtevam. Zato se postopki zavlačujejo in zaostrejo.

Poleg delavcev, ki jim je treba najti ustrezno delo za stalno, so še delavci, ki se habilitirajo po daljšem obolenju ali poškodbah in po zdravniškem mnenju bi naj delali od 2-6 mesecev na lažjih delih. Teh je letno od 130-140.

Sedanja situacija, ko se ustavlja proizvodnja v tozdu Tovarna traktorjev, je položaj invalidov še poslabšala, saj imamo v tem tozdu zaposlenih 29 invalidov, katere bo potrebno prerazporediti v druge tozd. Že sedaj ne moremo govoriti o ustrezni zaposlitvi invalidov, ker ni primernih mest, zato se jim daje le del nalog.

Najpogostejša obolenja so: boleznosti kosti in gibal, nato je srce in ožilje, obolenje živčevja in čutil, dermatološka obolenja, itd.

Sedečih del v ugodnih ekoloških pogojih in brez vsakega fizičnega napora praktično ni; če delavec nima primerne izobrazbe ali predizobrazbe za prekvalifikacijo niti volje, je pa reševanje še tem težje.

V naši delovni organizaciji je potrebno, poleg že urejene zakonodaje SPIZ in samoupravnih aktov, razvijati humane odnose do delavcev invalidov in samega reševanja.

Ob besedi invalid žal marsikdo ne pomisli, da je ta človek prav tak kot vsi drugi, z enakimi pravicami in dolžnostmi; če pa je kolektivu pri izvrševanju svojih obveznosti daroval še svoje zdravje, je kategorija, ki ima vse moralne prednosti, kajti zdravja ni mogoče plačati z ničemer.

Skupščina aktiva se je s priložnostnim spominskim darilom zahvalila tovarišici Lamutovi in ji tako izrekla priznanje za njeno nesebično in plodno delo.

Jok

Ivan Medved

Ko zagori, je že prepozno

SAMO PREVIDNEMU JE ELEKTRIKA V POMOČ, SICER...

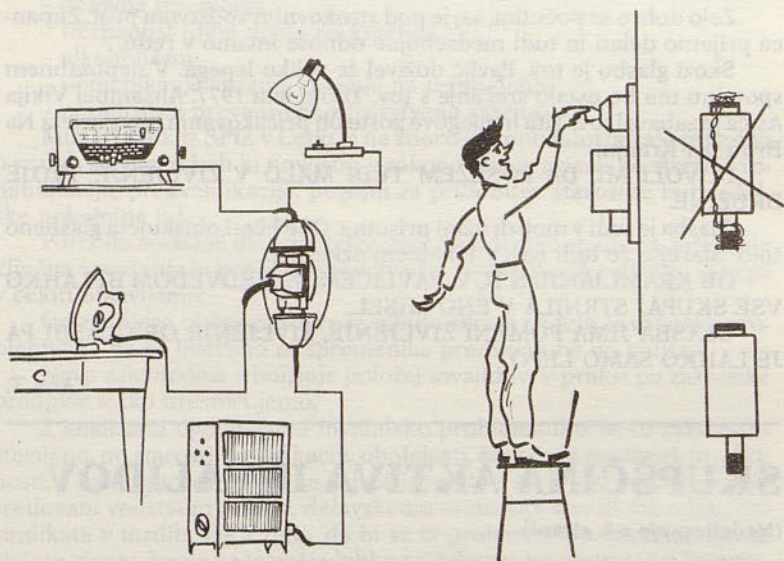
Široko uporabnost električne energije opravičuje njena vloga v industriji, kmetijstvu in gospodinjstvu. V vseh teh panogah gospodarstva spreminjamo električno energijo v mehansko, toplotno, svetlobno in kemično. Spremembe energije sprovedejo električne naprave, kot so: elektromotorji, električne peči, žarnice itd., do katerih je nujno potrebno speljati pravilno in varno električno instalacijo. Električne naprave, ki jih uporabljamo kjerkoli v gospodarstvu, so nam v pomoč, toda večkrat tudi vzrok težkih nesreč, zlasti če električna instalacija ni pravilno izpeljana in če električne naprave niso v brezhibnem stanju.

Požar lahko povzročijo:

- pozabljivost in malomarno ravnanje z električnimi napravami,
- preobremenjenimi vodniki,
- kratek ali zemeljski stik,
- premoščene varovalke z debelejšo žico ali celo z žebli,
- udar strele, itd.

Upoštevat je treba naslednja navodila:

Kuhanje z električnim štedilnikom ali navadnim kuhalnikom je praktično in želja vsake gospodinjice. Sem spada tudi uporaba električnega likalnika. Ogrevanje prostorov z električno pečjo z odprtimi ali zaprtimi grelnimi telesi je danes moderno. Vsi želimo imeti električno peč v stanovanju, ker ni potrebno skrbeti za kurivo, izognemo pa se tudi umazaniji. Poleg tega lahko po želji reguliramo toploto.

Preobremenjena vtičnica je mnogokrat vzrok poškodb na električnih instalacijah, kar lahko povzroči tudi požar.

Če menjaš varovalko, jo menjaj z isto - originalno! Nikar ne premoščaj varovalke z žico, kar lahko povzroči požar!

Pri vsem tem si je treba zapomniti:

Ne kuhajte na električnem štedilniku, če greste tudi samo za kratek čas od doma, ker se lahko zgodi, da se ne vrnete pravočasno! Voda bo medtem povrela, hrana v posodi se bo pričela žgati, dokler ne zagori s plamenom. Prostore v stanovanju ne grejte z električno pečjo odprtega sistema, če greste od doma! Električna peč segreva bližnje predmete in če so ti predmeti iz lesa ali drugih vnetljivih snovi, se kaj hitro vnamejo.

Gretje prostorov tudi ni priporočljivo preko noči med spanjem, ker lahko tleči predmeti zadušijo in zastrupijo ljudi v spanju ter povzročijo katastrofo.

Nad električno pečjo ali štedilnikom nikoli ne sušite perila brez nadzorstva!

Likalnika nikoli ne postavljajte na mizo ali na perilo, temveč na negorljivo podlago oziroma stojalo!

Danes je radijski in televizijski sprejemnik že skoraj v vsakem stanovanju. Za dober sprejem pri teh sprejemnikih služi zunanji montirana antena, ki v primeru nevihte predstavlja strelodod. Zato je nujno potrebno pri odhodu z doma za dalj časa zunanjo anteno odklopiti; s tem preprečimo, da bi v primeru nevihte strela udarila v sprejemnik in povzročila požar.

Zapomnite si! Ko zapuščate stanovanje, se vedno prepričajte, če ste vse električne naprave, ki predstavljajo nevarnost, izključili!

V starih stavbah je električna instalacija namenjena izključno le za razsvetljavo, napeljava je temu primerno dimenzionirana in varovana. Če priklopimo na staro instalacijo več električnih aparatov, se vodniki segrejejo in vnamejo. Upoštevajte! V starih stavbah so električni vodniki namenjeni samo razsvetljavi, zato se o priključitvi novih električnih naprav posvetujte s strokovnjakom!

Pokvarjena ali preobremenjena električna instalacija ali električna naprava prisili varovalko, da ogroženi del instalacije izključi. V takem primeru si pomagajte običajno tako, da avtomatsko varovalko blokirate ali premestite varovalko z žico, v skrajnem primeru pa skozi njo tudi zabijete žebelj. Tako nestrokovno popravilo vas v krogu domačih naprav junaka, vendar ste se zmotili in postavili sod smodnika zraven ognja!

Vedite! Varovalka je najbolj potreben element celotne instalacije. Varuje elektroinstalacijo in vse električne naprave, indirektno pa tudi vaše imetje. Zato varovalnih patron nikoli ne premeščajte in avtomatov ne blokirajte. Pokličite strokovnjaka, če napake sami ne morete odpraviti!

Veliko požarov nastane tudi zaradi udara strele, ki udarja ob nevihtah. Čeprav so okrog hiše višji predmeti, udari strela lahko mimo njih v hišo.

Vedite! Pri gradnji hiše vedno pomislite na priključitev strelododne naprave!

Opozorilo za primer požara! Ako se vžge električna naprava ali električna instalacija, najprej odklopite napravo od vira napetosti in šele nato pričnite z gašenjem! V kolikor instalacije ne odklopite in začnete gasiti z vodo, povečate škodo, obenem pa zaradi prevodnosti vode pridete v stik z napetostjo, kar je lahko smrtno nevarno.

KAKO MORATE GASITI IN REŠEVATI?

- 1. Postavite se v smeri vetra!**
- 2. Trdne snovi pogasite tudi z ročnim gasilnim aparatom na prah, toda s kratkimi in ostrimi prašnimi curki.**
- 3. Vnetljive tekočine in gorljive pline pogasite s polnim neprekinjenim prašnim curkom.**
- 4. Previdnost! Plamen se lahko ponovi.**
• Pripravite pravočasno rezervni aparat.
- 5. Pri razširjenem požaru gasite z več aparati in z najmanj dveh strani hkrati.**
- 6. Če se vam je vnela obleka, ne tekajte sem in tja; povaljajte se po tleh, da na ta način zadušite plamen. Če pomagata drugim, vzemite odejo ali del obleke in dušite plamen!**

Obravnavane inovacije

Komisija za racionalizacije tozda Livarna I. je na 10. seji dne 12. 11. 1985 pri obravnavi inovacij sprejela naslednji sklep:

1. Za inovacijo tov. Dečmana Vilija iz tozda Livarna I. in Hrastnik Petra iz DS Priprava proizvodnje št. 1023, »Povečanje vzdržnosti modelov – kovinski (ev. št. 1876, 1187, 3260)«, se odobri izplačilo drugega posebnega plačila. Izračunano je bilo na osnovi povprečnih prihrankov 1.405.031 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2a.

Komisija za gospodarjenje tozda Transport je na 19. seji dne 14. 11. 1985 pri obravnavi inovacij sprejela naslednja sklepa:

1. Za inovacijo tov. Kočevarja Ivana in Gornika Ivana iz tozda Vzdrževanje št. 1103, »Ojačanje in rekonstrukcija pridrževalnih ročic na vozilu TATRA SN 102«, se odobri izplačilo prvega posebnega plačila na osnovi prihrankov 1.516.780 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2a.

2. Za inovacijo tov. Kočevarja Ivana in Gornika Ivana iz tozda Vzdrževanje št. 1116, »Ojačanje mehanizma pridrževalnih ročic na samonakladalci TATRA«, se odobri izplačilo prvega posebnega plačila na osnovi prihrankov 1.000.010. din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2a.

Komisija za gospodarjenje tozda Jeklarna je na 8. seji dne 15. 11. 1985 pri obravnavi inovacij sprejela naslednji sklep:

1. Za inovacijski predlog tov. Habermana Huga iz tozda Kontrole kakovosti št. 1118, »Izboljšanje postopek termične obdelave jekla Č 8330«, avtorju pripadajo tri posebna plačila s faktorjem ustvaritvene sposobnosti 3a.

Komisija za gospodarjenje tozda Tovarna traktorjev je na 5. izredni seji dne 22. 11. 1985 pri obravnavi inovacij sprejela naslednji sklep:

1. Za inovacijo tov. Krajnc Karlija in Trobiša Ignaca, ing. iz DS investicije in razvoj št. 721, »Kombinirana vpenjalna naprava«, se odobri izplačilo tretjega posebnega plačila na osnovi povprečnih prihrankov 174.275 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2a.

Inovativne skupine v Sloveniji

Pregled inovativnih skupin v Sloveniji povzemam iz poročila o raziskavi »Splošne značilnosti inventivnih skupin v Sloveniji (primerjava z Japonsko)«, ki sta jo konec leta 1984 opravila dr. Veljko Rus in dr. Akihiro Ishikawa z Japonske.

Inovativne skupine so skupine delavcev, ki ob svojem rednem delu organizirano rešujejo probleme, v Sloveniji pa se pojavljajo pod različnimi imeni: inovacijski krožki, krožki za izboljšanje proizvodnje, krožki za izboljšanje kvalitete, teami za kakovost itd. Prva inventivna skupina je bila v Sloveniji ustanovljena leta 1981, v letu 1984 pa jih je delovalo že 76 v 16 delovnih organizacijah. Začetki na Japonskem segajo v leto 1963, danes pa je v krožke vključeno 20 % vseh zaposlenih.

Podobnosti med japonskimi in slovenskimi inventivnimi skupinami so v velikosti (7–8 ljudi), številu in dolžini sestankov (2 uri mesečno), učinkovitosti (rešijo 2–3 probleme letno) in to, da se sestajajo med delovnim časom.

Medtem ko so krožki na Japonskem usmerjeni in vodeni preko poslovne politike podjetij, so med slovenskimi skupinami določene različnosti. Teame za kvaliteto v Savi Kranj sestavljajo strokovni delavci, ki jih vodi visok vodstveni kader, v krožkih za izboljšanje proizvodnje v Tomosu in Iskri pa so pretežno nekvalificirani in priučeni delavci, ki sami vodijo skupine.

Inovacijski krožki iz Železarne Štore so uvrščeni nekje na sredi med obema značilnima tipoma.

Najbolj podobni Japonskem krožkom so krožki v Tomosu in Iskri, ki zasledujejo predvsem socialno psihološke cilje, ostale inovativne skupine v Sloveniji pa predvsem ekonomske in tehnološke.

Po zadnjih informacijah so pričeli z uvajanjem krožkov tudi ravenki in jeseniški železarji (ki pa niso zajeti v raziskavi).

Uvajanje krožkov na Ravnah je povezano z reorganizacijo samoupravnih delovnih skupin, ki so bile prej prevelike in neaktivne. Ustanovljeno je bilo 24 inovacijskih krožkov, ki delujejo kot inventivno jedro nekaterih samoupravnih delovnih skupin.

Na Jesenicah bodo kot inventivne krožke aktivirali aktivne DIATI po posameznih organizacijskih enotah, ki bodo reševali probleme skupinsko in s pomočjo analitičnih metod.

Tudi v Železarni Štore razmišljamo o širjenju inovacijskih krožkov, ki delujejo samo v Valjarni II in Jeklovleku. Komisije za gospodarjenje v TOZD in Izvršilni odbori v DS so zadolženi, da ugotovijo možnosti in interes za uvajanje novih organiziranih oblik inventivne dejavnosti v svojih sredinah.

Tratnik G.

Komisija za gospodarjenje tozda Mehanska obdelava je na 6. redni seji dne 25. 11. 1985 pri obravnavi inovacij sprejela naslednje sklepe:

1. Za inovacijo tov. Groska Rajka, Ramšaka Antona, Zapuška Damjana, dipl. ing. in Kristana Mihaela iz DS Priprava proizvodnje Mehanska obdelava št. 1077, »Glava za obdelavo ležišča obrabnega obroča na PS – 201«, se odobri izplačilo prvega posebnega plačila na osnovi prihrankov 1.261.792 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 1a.

2. Za inovacijo tov. Hladnika Franca iz tozda Vzdrževanje št. 664, »Izboljšava zaviranja Waldrich 9«, se odobri drugo in tretje posebno plačilo na osnovi povprečnih prihrankov 690.842 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2b.

3. Za inovacijo tov. Sorčana Draga iz tozda MO in tov. Kristana Mihaela iz DS PP št. 1100, »Izboljšanje centrirnih zvezd za struženje kokil«, se odobri izplačilo prvega posebnega plačila na osnovi prihrankov 298.738 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2a.

Komisija za gospodarjenje tozda Valjarna II. je na 11. redni seji dne 21. 11. 1985 pri obravnavi inovacij sprejela naslednje sklepe:

1. Inovacijski predlog tov. Škoberneta Marjana iz tozda Valjarna II. št. 804, »Izdelava obračalnika za podajanje valjancev iz kalibra 2 na kalibro 9«, se sprejme. Avtorju pripada pavšalno plačilo.

2. Za inovacijo tov. Repca Franca in Turnška Jerneja iz tozda Vzdrževanje št. 1020, »Avtomatsko navarjenje notranjega koničnega dela sklopke«, se odobri izplačilo prvega posebnega plačila na osnovi prihrankov 589.850 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti za tov. Repca Franca 3b ter za tov. Turnška Jerneja 3a.

3. Za inovacijo tov. Godiclja Franca iz tozda Vzdrževanje št. 1048, »Kopirno stikalo na prekladalni napravi v adjustaži Valjarne II«, se odobri izplačilo prvega posebnega plačila na osnovi prihrankov 132.356 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 1a.

4. Za inovacijo tov. Rojca Martina in Timprana Milana iz tozda Vzdrževanje št. 865, »Sestavljanje vretena za brusilne stroje CM«, se odobri izplačilo drugega posebnega plačila na osnovi povprečnih prihrankov 820.580 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2b.

5. Za inovacijski predlog tov. Zidarja Slavka ing. iz tozda Vzdrževanje, tov. Šafrana Dušana, Podgorška Edvarda, Kapla Franca, Božička Bojana iz tozda Valjarna II. št. 1153, »Cilinder za nastavitve armaturnih drogov«, se sprejme. Avtorjem pripada pavšalno plačilo.

6. Za inovacijo tov. Godiclja Franca, Gradiča Janeza, ing. in Fajdige Marka iz tozda Vzdrževanje št. 1045, »Izboljšava na prekladalni napravi«, se odobri izplačilo prvega posebnega plačila na osnovi prihrankov 100.255 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti za tov. Godiclja Franca in Gradiča Janeza 1a ter za Fajdigo Marka 1b.

7. Inovacijski predlog tov. Kaučiča Franca, ing. in tov. Božička Bojana iz tozda Valjarna II. št. 1154, »Dovodna polovica ogr. 01 za Ø 07686«, se sprejme. Avtorjema pripada pavšalno plačilo.

Slapnik

PRISTOPI K SPODBUJANJU INVENTIVNE DEJAVNOSTI

Če želimo doseči drugačno ravnanje zaposlenih, moramo v delovni organizaciji ustvariti spremembe na področjih nagrajevanja, organizacije in vodenja.

Že pred petdesetimi leti so v ZDA dosegli trajne uspehe pri povečevanju inovativne dejavnosti s t. i. SCANLONOVIM PLANOM. S sočasnim uvajanjem sprememb na področju socialnega sistema, vodenja in nagrajevanja so dosegli množično drugačno obnašanje delavcev. Med te spremembe spadajo:

Boljša vloga sindikata, ki je ob zavarovanih interesih delavcev vzpostavila sistem zaupanja:

– Sodelovanje sindikata pri nadzoru nad finančnimi učinki inovativne dejavnosti in delitvijo le-teh: dve tretjini sta pripadali delavcem, in sicer tretjina predlagateljem, druga tretjina pa ostalim v oddelku. Tako so omilili razlike med delavci in preprečili bolečo zavist. Predlagatelji pa so pridobili ugled.

– Ustanovili so proizvodne komisije, ki so jih sestavljali predstavniki sindikata in vodstva ter tedensko pregledovali izboljšave. To se je bolje obneslo v majhnih in srednjih velikih podjetjih.

– Uvajali so spremembe v stilu vodenja, od avtokratskega (usmerjenost na delo) k demokratičnemu (usmerjenost vodje k človeku). Pri tem niso bili uspešni, kar je počasi pripeljalo do nezaupanja in s tem oslabelosti sistema, ki je sicer prinesel 0,66 predloga na delavca.

Nekoliko mlajši je drugi pristop iz ZDA, ki so ga imenovali PLAN SUGESTIJ. Njegove značilnosti so:

(Nadaljevanje na 8. strani)

Vloga in pomen samoupravne delavske kontrole (SDK) v OZD ter razlika v njenih pristojnostih nasproti pristojnostim delavskega sveta

SDK je v svojih formalnih oblikah uvedla in opredelila področje njenega funkcionalnega delovanja zadnja Ustava (1974). Kompleksnost njenega delovanja se je prej izražala v delovanju drugih samoupravnih organov v okviru različnih organizacijskih oblik združevanja dela in sred-

PRISTOPI K SPODBUJANJU INVENTIVNE DEJAVNOSTI

(Nadaljevanje s 7. strani)

– Večjo pozornost so posvetili organizaciji in vlogi sindikata. Na določeno število zaposlenih so zaposlili tri profesionalce za zbiranje in uvažanje predlogov in za pomoč delavcev pri formuliranju problemov.

– Strokovni in vodstveni delavci niso smeli sodelovati kot predlagatelji, kar je pomenilo zaščito podrejenih. So pa lahko napredovali, če so uspešno spodbujali inovativnost v svojem okolju.

– Pritegnili so sindikat za skupno reševanje problemov. Tako so imeli enega zastopnika na 200 delavcev, ko je imel zadnji dve uri v izmeni režijsko plačani. Tako so dnevno reševali okrog 80 % konfliktov.

Primer iz omenjenega področja je inovativna dejavnost vzdrževalcev v neki letalski industriji, ki predstavljajo sistem povratnih informacij v razvojno službo za potrebne izboljšave.

Na Japonskem so razvili tako imenovane krožke kvalitete JISHU KANRI, kar bi lahko prevedli: samoupravne delovne skupine. Prenešeni so iz ZDA v okolje, kjer je ob stalnejši zaposlitvi večja navezanost in skrb za delovno organizacijo. Takšne značilnosti najdemo tudi na Ravnah.

Značilno je, da vodstvo usmerja vsebino (kvaliteta, stroški, roki itd.) dela krožkov. Nagrajevanje je skromno in ni pogoj uspešnosti krožkov. Imajo pa zelo dobro usposobljene vodje krožkov (7 metod), nadalje stalno izobražujejo na osnovi letnih planov za vsa področja vse nivoje zaposlenih. Za kvaliteto pa je angažirano vse od vodstva dalje.

Težave v japonskem sistemu:

- skupina, ki daje predloge, je ločena od uresničiteljev;
- ta dejavnost ne vpliva na napredovanje, ki poteka v glavnem glede na starost oz. delovno dobo ter
- velika podrejenost vodji, kar je v nasprotju s povečanim zadovoljstvom in drugačno vlogo v delovnem procesu ob inovativni dejavnosti.

V državah vzhodnega bloka prav tako razvijajo skupinsko inventivno dejavnost. Poznane so tri oblike:

– Delovne brigade (Češkoslovaška, Madžarska). Gre za proizvodne sestanke celotne skupine (dekadne, mesečne – kot zahteva proizvodni cikel), kjer se dogovarjajo o samoiniciativnih izboljšavah. Dohodek iz tega naslova se skupinsko deli.

– Inovativne brigade so podobne krožkom.

– Inovativne skupine mladih inženirjev. Dejavnost je usmerjena v zaščito mladih inženirjev in v čim večji izkoristek znanja. Vodijo jih inženirji iz razvoja, kamor mladi tudi prihajajo.

V Kanadi je gibanje za kvaliteto delovnega življenja. Po obliki je podobno samostojnim delovnim skupinam (za katere je značilno, da precej nalog delovodje opravljajo delavci sami, delovodja se tako lahko bolj posveča stroki in organizaciji) in krožkom. Cilj je izboljšati delovne pogoje. Njihov moto je: če ne bodo izboljšali delovnih mest (pogoji dela, težavnost dela, odnosi, nagrajevanje), ne morejo pričakovati večjih efektov pri isti energiji in surovinah. To pa zahteva večjo porabo pameti!

Tudi v Jugoslaviji so se razmaknile skupinske oblike inovativne dejavnosti:

– projektne skupine, kjer imajo člani boljšo izobrazbo in je tudi večji finančni efekt, ter

– krožki, primerni za vse izobrazbene nivoje, z nižjim finančnim, a večjim socialnim učinkom. Odvisno od problema se uporabljata dva različna pristopa: USOMID in KIP (japonska varianta).

(Vir: predavanje dr. Veljka Rusa)

Samo Šavc

stev; predvsem delavskega sveta in različnih njegovih izvršilnih organov oz. komisij.

Delavci uveljavljajo samoupravno delavsko kontrolo neposredno s tem, da uveljavljajo odgovornost nasproti organom, ki izvajajo dogovorjeno politiko. Tako iz zakonske (Zakon o združenem delu, čl. 551–565; Republiški zakon o organu SDK, 1978) kot samoupravne opredelitve (predvsem Samoupravni sporazumi o združevanju in Statuti) so jasno razvidne tri poglobitve funkcije, katere naj bi ta samoupravni organ v svojem delovanju izvrševal; to so predlagalna, nadzorna in obveščevalna.

V okviru predlagane funkcije je glavna dolžnost SDK v ugotavljanju obstoječega stanja ter skladno s tem dajanje predlogov za njegovo izboljšanje, odpravo nepravilnosti in uveljavitev odgovornosti. Že v okviru te funkcije se jasno in določno vidi bistvena razmejitev nasproti pristojnostim in delovanju delavskega sveta (čl. 495 Zakona o združenem delu), ki je temeljni organ upravljanja in poslovanja v vseh OZD in kateri lahko meritorno (vsebinsko) odloča o posameznih vprašanjih. Tovrstno odločanje je torej lastno oz. spada v pristojnost delavskega sveta in različnih njegovih izvršilnih organov.

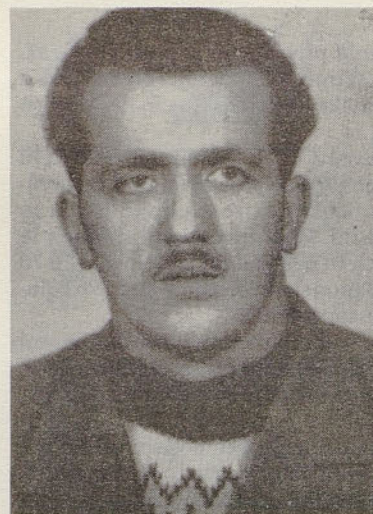
SDK je samostojen samoupravni organ, ki ni podrejen niti nadrejen delavskemu svetu. Iz zakonsko določenih pristojnosti delovanja SDK (čl. 556, 559 Zakona o združenem delu) izhaja tudi nadzorna funkcija. Organ SDK nadzoruje zakonitost dela in poslovanja vseh organov (samoupravnih, izvršilnih, upravnih) v okviru OZD kot tudi zakonitost njihovih sprejetih odločitev. V tem pogledu mora priti do izraza samoiniciativnost delovanja SDK.

Da bi lahko organ SDK omenjeni funkciji čimbolj učinkovito izvrševal, je zelo pomembno, da ažurno, pravočasno in objektivno izvršuje funkcijo obveščanja. Tako mora o svojem delu in stališčih obveščati delavce v rokih in na način, ki jih določajo Statut, Samoupravni sporazum o združitvi in drugi samoupravni splošni akti (čl. 565 Zakona o združenem delu).

Naj na koncu zaključimo, da so navkljub različnosti funkcij v pogledu delovanja SDK te funkcije med seboj soodvisne in povezane. Njihovo pravilno izvrševanje naj bi v prihodnosti doprineslo še k večjemu samoupravnemu kontroliranju in ekonomsko učinkovitemu reguliranju družbene reprodukcije v celoti.

Vrečko Damjan, dipl. iur.

UPOKOJENA

LESKOVŠEK Anton, rojen 9. 4. 1934, stanujoč Lažiše 19, p. Dobje. V naši delovni organizaciji se je zaposlil leta 1963 kot čistilec gredic v valjarni. Leta 1971 je bil premeščen v Livarno II na dela in naloge talilca. Zaradi zdravstvenih razlogov je bil leta 1983 zopet premeščen, in to v tozd Jeklovlek kot posluževalec rezalnega stroja.

4. 10. 1985 je bil invalidsko upokojen.

FLIS Vladislav, rojen 15. 6. 1932, stanujoč Prožinska vas 94, p. Štore. V železarni se je zaposlil leta 1954 kot škarjevec v valjarni. V istem obratu je opravljal še dela in naloge vtikalca I. ogrodja, zankarja, valjarja, predvaljarja fine proge in operativnega vodenja delovne skupine in skrbi za kvaliteto valj. profilov.

8. 10. 1985 je bil redno upokojen.

STORSKI ŽELEZAR – glasilo OZD Slovenske železarne ŽELEZARNA ŠTORE – izhaja 2-krat mesečno – Uredniški odbor: Tomažin Ana, Verbič Stane, Kragelj Jože, Marolt Boris, Kocman Vojko, Renčelj Vlado, Grosek Rajko – odgovorni in glavni urednik Pungartnik Oto. Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo Ljubljana, je časopis oproščen davka od prometa proizvodov (Št. 421 – 1/72 z dne 20. 2. 1974) – tisk Aero Celje – TOZD Grafika – rokopolisov ne vračamo.